

עשרת מכות, קריעת ים סוף (3)**מכות****כינים, ערוב**

הנה בסוף מכת כינים נאמר: **"ויחזק לב פרעה ולא שמע אליהם כאשר דיבר ה'"**, ומיד בפסוק הבא עוברת התורה לספר על מכת ערוב, ולא מפורש מתי סרו הכינים מעל מצרים, ולמה? ואפשר, שמפני שפרעה לא ביקש שיסורו ממנו הכינים, לכן לא סרו הכינים מדור מצרים משעבדי ישראל. ובאמת מצינו בתהלים **"אמר ויבוא ערוב כינים בכל גבולם"** (קה), וכתבו המפרשים שהכוונה שהכינים נשארו במצרים, וגם נכללו הערוב. ולמה באמת נשארו הכינים? כי בלא תפילה לא מקבלים כולם! ואם לא ביקש פרעה על הפסקת מכת הכינים, ממילא הן נשארו לכל אותו הדור.

"הגדה של פסח, ר' שלום"

ברד

לפני מכת ברד נשלח משה על ידי הקב"ה להתרות בפרעה ולומר לו: **"כה אמר ה' אלוקי העברים שלח את עמי ויעבדוני, כי בפעם הזאת אני שולח את כל מגפותי אל לבך ובעבדיך ובעמך"** (שמות ט, יג-יד). יש להבין, מדוע נחשבת מכת ברד ל**"כל מגפותי"**? הגאון מוילנא אומר כאן חידוש, ממש 'מתיקות התורה', הקב"ה יש לו שלושת לגיונות שבאמצעותם הוא נפרע מן הרשעים: מים, אש ורוח. מאנשי דור המבול הוא נפרע באמצעות המים, הביא עליהם את מי המבול, מאנשי סדום נפרע באמצעות האש: **"וה' המטיר על סדום ועל עמורה גופרית ואש"**. מאנשי דור הפלגה הוא נפרע באמצעות הרוח **"להפיצם על פני כל הארץ"**. והנה כלפי המצריים השתמש הקב"ה בכל שלושת הלגיונות: במכת דם וצפרדע, במים, שתיהן החלו כשאהרן נטה את ידו על מימי מצרים, במכת ארבה, ברוח שנשאה את הארבה, במכת שחין, באש **"פיח הכיבשן"**.

במכת ברד, אומר הגאון, שימשו שלושת הלגיונות יחד: הברד עצמו היה מים, אש מתלקחת בתוך הברד, וכמו כן היתה רוח: **"וה' נתן קולות"**, קולות ברוח, כיון שמכה זו שימשו, כאמור כל הלגיונות, לפיכך היא נקראת **"כל מגפותי"**

"הגדה של פסח יחי ראובן"

ארבה

לפני מכת ארבה נאמר בפסוק: **"ויאמר ה' אל משה בא אל פרעה..."** (שמות י, א), ואומרים חז"ל **"בוזהר הקדוש שמשה רבינו היה ירא ללכת אל פרעה, וא"ל הקב"ה: "בא עמי", שכביכול הלך אתו. וצריך ביאור מהי המיוחדות במכה זו שנוזק משה רבינו לעזרה מיוחדת.**

ונראה, לבאר, שהנה ידוע שהמספר שבע שייך אל מערכת הטבע, והמספר שמונה הוא למעלה מן הטבע. משה רבינו ראה שכבר עברו ז' מכות ואעפ"כ פרעה לא נכנע. פירוש הדבר שהוא שייך למהלכים שמעל הטבע, וא"כ הוא פחד להילחם אתו. לכן כביכול הקב"ה בא עמו. וכיון שפרעה הוא היצר הרע באמת (רמב"ם באגרת המוסר), יש ללמוד מכאן שהיצה"ר הוא כ"ג? כוח עליון, וא"כ מובן מדוע 'אילמלא הקב"ה עוזרו אין יכול לו' (קידושין ל:), וכמו שאמר הקב"ה: **"בא עמי לפרעה"**. ורק ע"י תורה שהיא תבלין ליצה"ר, יכול האדם לנצח.

"הגדה של פסח תפארת שמשון"

רבי יהודה היה נותן בהם סימנים דצ"ך עד"ש באח"ב. ידועה הקושיה: מה הוסיף רבי יהודה סימני ראשי תיבות? הנה בכל אחד מן המכות כתוב שם המכה לבד, ואילו בעשירית כתוב 'מכת בכורות' כי התוספות (שבת פז) מביאים בשם המדרש: נתקבצו בכורות מצרים אצל ישראל ושאלו אותם, למה הביאו צאן לפסחיהם, והשיבו ישראל: זבח פסח לה' שיהרוג בכורי מצרים. הלכו הבכורים אצל אבותיהם ואצל פרעה לבקש מהם שישלחו את ישראל, ולא רצו, עשו הבכורות מלחמה אתם והרגו מהם הרבה, וזה שכתוב: **"למכה מצרים בבכוריהם...."**, אם כן, לדעת תנא קמא היתה המכה, מכת בכורות. היינו: שהבכורים הרגו במצרים, בא רבי יהודה לחלוק על זה, וסידר המכות, דצ"ך עד"ש באח"ב, לא 'מכת בכורות' אלא בכורות, כי המכה היתה שבכורי מצרים מתו בהמוניהם.

"ספר ברכת חיים"

קריעת ים סוף

מדתן ואבירם למדנו עד היכן טומאת החטא

בני ישראל הוצאו ממצרים בחיפזון גדול, מאחר שהושפעו ביותר מטומאת מצרים, ועמדו כבר על סף שער החמישים משערי טומאה. רק שניים מישראל שלא יצאו בחיפזון יחד עם בני ישראל, ונשארו עוד זמן מועט בטומאת מצרים, שניים אלו היו הרשעים הידועים, דתן ואבירם. כאשר הגיעו דתן ואבירם לים סוף נבקע הים במיוחד עבורם.

והמפרשים תמהים איזו זכות עמדה להם שיבקע עבורם הים. נתן ליישב את הדבר שדתן ואבירם הם לימוד לקח לכל ישראל, מרישעותם הנוראה של דתן ואבירם יכולים ישראל ללמוד עד היכן טומאת החטא, וממה נצלו בכך שהוצאו ממצרים בחיפזון. דתן ואבירם זכו שיבקע הים עבורם, ואף על פי כן מחמת טומאת החטא שנטמאו בה, לא היתה בהם שום התעוררות תשובה, אלא להיפך באו

לחלוק על משה רבינו, רבן של כל ישראל, וביקשו לעורר מחלוקת על ידי ליצנות ולהחליש את אמונתם של ישראל. עד כדי כך נוראה טומאת החטא.
ספר "ומתוק האור יציאת מצרים"

אין רגע בלי השגחת ה'

כתוב: "לא ימיש הענן יומם ועמוד האש לילה לפני העם" (שמות יג, כג), מבאר רש"י: "לא ימיש", הקב"ה את העמוד הענן יומם ועמוד האש לילה. מגיד שעמוד הענן משלים לעמוד האש, ועמוד האש משלים לעמוד הענן, שעד שלא שקע זה עולה זה. כאשר הורים צריכים לצאת מן הבית לחתונה או לארוע חשוב אחר.

אומר רבי הלל מבריסק, הם אינם משאירים את הילדים ללא השגחה. בדרך כלל, מזמנים במקרה כזה 'בייביסיטר', לשמור על הילדים בהעדרם של ההורים, עם זאת, כאשר האם רוצה לדפוק על דלת של השכנה כדי לבקש בצל או כוס סוכר, היא איננה מזמינה 'בייביסיטר' לשם כך. בשביל שתים שלוש דקות אין צריך 'בייביסיטר'. אולם דרכו של הקב"ה אינה כך. מחמת אהבתו הגדולה של הקב"ה אלינו, הוא משגיח עלינו כל הזמן, ואינו מותיר אותנו אף רגע קל ללא השגחה.

ספר "ומתוק האור יציאת מצרים"

אלא הקב"ה בכבודו ובעצמו

כל תהליך הגאולה היה ע"י הקב"ה לפיכך לא הוזכרו בו שמות אנשים. גאולת עם ישראל ממצרים נעשתה אך ורק ע"י הקב"ה בכבודו ובעצמו ולא ע"י אף אחד אחר. לפי זה ניתן ליישב הערה נפלאה ששמעתי על הפסוק "וילך איש מבית לוי ויקח את בת לוי" (שמות ב. א). הנה עמרם היה גדול, ויוכבד היתה הגדולה והזקנה של הדור, בת קכ"ג שנה, בתו של לוי ונכדתו של יעקב אבינו. מרים היתה נביאה לה', והתורה העידה עליה ועל אמה שהיו יראות אלוקים. מדוע, אם כן, לא הוזכרו אלו בשמותיהם, כגון "וילך עמרם ויקח יוכבד", "ותתצב מרים מרחוק", אלא כתוב בתם "וילך איש", "ותתצב אחותו", כביכול מדובר בפשוטי העם שאין חשיבות להזכיר את שמותם.

גם אצל משה רבינו עצמו לא הוזכרו כלל שמותיו הנכבדים, כגון: טוביה, או אביגדור, אלא הוא נקרא בתורה על שם מה שנמשח מן המים, כאילו נקרא 'המשוי', ילד בלי שם. סוד הענין הוא שמאחר ועוסקים כאן בסיפור הגאולה של כלל ישראל, והגאולה נעשתה על ידי הקב"ה בכבודו ובעצמו ולא על ידי אף אחד אחר, לכן אין אחד מבין אלו שהיו מעורבים בתהליך הגאולה העולה כאן בשם!

הגדה של פסח "תפארת שמשון"

הלכה: חיוב נשים בספירת העומר

נשים פטורות ממצות ספירת העומר לפי שהיא מצוה שהזמן גרמא. ובנות ספרד נהגו שלו לספור ספירת העומר כלל משום שעל פי הסוד נשים לא שייכות כלל לספירת העומר. ובנות אשכנז נהגו לספור ספירת העומר בלא ברכה, ואע"ג שלדעת הרמ"א נשים מברכות על מצוות עשה שהזמן גמרא, מ"מ בספירת העומר לא יברכו כיון שיש חשש שיגשחו לספור יום אחד או שיטעו בספירה, כיון של מתפללות בבית הכנסת וטורדות בצרכי הבית, לכן תספורנה בלא ברכה.

ספר "הלכות מועד" מאת רב אופיר מלכה שליט"א

פתגם: אחת הסגולות היפות של ידידות היא להבין ולהיות מוכן.
ספר "שמחלה"

חקירה: שיבעודא דרבי נתן

הנושה מחבירו וחבירו מחבירו, שמציאים מהשלישי ונותנים לראשון, הראשון גובה ישר מהשלישי, או שהראשון גובה משהלישי דרך השני (משום שממנו של שלישי משעובד לשני, ושל השני משעובד לראשון) (עיון בלמודות ג)
ספר "קובץ יסודות"

וחקירות סיפור: מכיר בטיב בני אדם

קודם שנתפרסם בעולם היה ה"חפץ חיים" עני מרוד שרוי בדחקות, בני העיר ביקשו לתמוך בו, אך הוא סירב לקבל כל תמיכה. מדוע אתה מסרב? שאלה אותו אמו, הלא רעבים אנו ללחם, ומדוע לא תקבל מה שבני אדם רוצים לתת? חייך ה"חפץ חיים" ואמר: מכיר אני בטיבם של בני אדם, הם רוצים לתת לי, רק משום שאיני רוצה לקבל, כיון שאהיה מוכן לקבל, שוב לא ירצו לתת.
ספר "חד וחלק" חלק ב'

שבת שלום

יוצא לאור לרפואה שלימה של דינה בת מרים, הדסה אסתר בת רחל בחלא קטי, אברהם בן רבקה, מאיר בן גבי זווירה, אליהו בן תמר, ראובן בן איזא, ששא בנימין בין קארין מרים, פליקס סעידו בן אטו מסעודה, ויקטוריה שושנה בת ג'ויס חנה, רפאל יהודה בן מלכה, אליהו בן מרים, שלמה בן מרים, שמחה ג'וזת בת אליז, אבישי יוסף בן שרה לאה, אוריאל נסים בן שלמה, אלחנן בן חנה אנושקה, רבקה בת ליוה, רישאר שלום בן רחל, נסים בן אסתר, מרים בת עזיזא, חנה בת רחל, דוד בן מרים, יעל בת כמונה, חנה בת ציפורה, לישראל יצחק בן ציפורה, יעל רייזל בת מרטין היימה שמחה. זיווג הגון: לאלודי רחל מלכה בת חשמה, ולציפורה לידיה בת רבקה, ליוסף גבריאל בן רבקה, למרים בת רבקה. הצלחה לחנה בת אסתר וליונתן מרדכי בן שמחה ברכה זרע של קיימא ללבנה מלכה בת עזיזא וליאור עמיחי מרדכי בן ג'יזל לאוני. לעילוי נשמת: אליהו בן זרה, ג'ינט מסעודה בת ג'ולי יעל, שלמה בן מחה, מסעודה בת בלח, יוסף בן מייכה. מוריס משה בן מרי מרים. משה בן מזל פורטונה. שמחה בת קמיר. מיכאל צ'רלי בן ג'ולייט אסתר. אמיל חיים בן עזו עזיזה, לינה רחל בת מיה, ראובן בן חנינה. אליהו בן מרים.

